

Jarosław Kilius

Posudek diplomové práce pana Dzmitra Badzeviche *Bělorusko na křižovatkách 20. století: Historická-sociologická analýza sociálních změn v sovětském a západním Bělorusku v letech 1921-1939*

Diplomová práce pana Dzmitra Badzeviche *Bělorusko na křižovatkách 20. století* se týká nanejvýš zajímavé problematiky sociálních proměn, kterými procházely společnosti žijící na území dnešního Běloruska v období mezi první a druhou světovou válkou. Obsah práce tvoří úvod, čtyři kapitoly a závěr. První kapitola obsahuje charakteristiku teoretického rámce výzkumu, kterým je klasický, Parsonsův strukturální funkcionalismus (schémat AGIL) a Sztompkova typologie forem sociální změny. Autor popsal v ní i současný stav badání dějin Běloruska, které téměř do současné doby zůstávalo na okraji zájmu seriózních badatelů a/nebo, v případě sovětské historiografie, zpravidla padalo oběti ideologizace dějepisectví. Druhou kapitolu tvoří přehled dějin země a obyvatelstva Běloruska do konce první světové války. Nejdůležitější částí práce je nesporně kapitola třetí, kde autor pojednává o sociálních proměnách v obou částech Běloruska, tzn. ve Východním Bělorusku, patřícím k Sovětskému Svazu a v západní části zemí, která v meziválečném období patřila k Polsku. Obsah kapitoly je uspořádán podle modelu AGIL – v subkapitolách autor popisuje jevy patřící k podsystémům: adaptivnímu (který jednoznačně ztotožňuje s hospodářstvím) – dosahování cílů (politikou) – integrativním (příliš jednostranně ztotožňovaným s právem) a sociokulturálním. Čtvrtou kapitolu tvoří shrnutí proměn v jednotlivých subsystémech, nikoliv však syntéze, v závěrech se pak autor pokusil zhodnotit proměny, jimiž prošla běloruská společnost.

Práce pana Dzmitra Badzeviche se týká problematiky, jež je nesmírně zajímavá a dosud nestala ve středu zájmu historických sociologů. Srovnání vývoje obou částí Běloruska dalo by možnost srovnat dvě odlišné typy procesů opožděné modernizace v periferním (semiperiferním?) prostředí a dvou variant (nedokončeného?) procesu vytváření novodobého národa. Autor projevil výbornou znalost běloruské a polské historické literatury a prokázal svou kompetenci používaje jí k ukázaní široké panoramy společenského života na území dnešního Běloruska. Pan Badzevich byl s to schopný názorně popsat tak odlišné jevy, jako jsou politika, právo, hospodářství a každodenní život. Nechtěným důsledkem této širší záběru je bohužel lakoničnost a přílišné zjednodušování (kupř. píše o Polsku autor téměř přehlédl statní převrat z r. 1926 a jaksí ignoroval fakt, že režim popřevratového Polska sledoval poněkud jiné politické cíle než decentralizace, samospráva a rozšiřování občanských práv!). Zdá se přitom, že

autorovy interpretace bývají sporné, jako třeba v případě příliš optimistického pohledu na situaci běloruského obyvatelstva v Polsku.

Bohužel zda se, že práce má i některé problematické aspekty. Předpokladem pro použití systémové teorie je systémová povaha samotných zkoumaných jevů, o čemž však nemůže být řeč v případě Běloruska, v dotyčné době existujícího nanejvýš jakožto představa nacionalistických elit a tvořícího periferijní nebo oblasti dvou různých zemi a společenských systémů. V důsledku toho je těžko vlastně říci, co bylo subjektem popisovaných autorem procesů: běloruský národ? Obyvatelstvo zemi dnešního Běloruska? Vybrané sociální instituce existující ve východní části Polska a západní oblasti Sovětského svazu? Vystává proto otázka, zda Parsonsův funkcionalismus je opravdu nejvhodnějším prostředkem k rozboru takové „asystémové“ společenské reality. V práci chybějí přitom odkazy na historickou a historický-sociologickou literaturu, obsahující informace a potenciálně užitečnější teorie „středního dosahu“, týkající se obdobných procesů (vytváření novodobého národa, ekonomických a politických proměn periferiálních agrárních oblasti apod.) a společností. Faktický i Parsonsův model AGIL posloužil jen jakožto prostředek organizující naraci a autor spokojil se s tím, že v oddělených subkapitolách popsal jevy patřící k různým subsystémům a vlastně se ho ani nepokusil použít jakožto analytický instrument. V důsledku toho v práci chybí syntéze a autor vlastně nedošel k žádným jednoznačným konkluzím. Zdá se proto, že k dosažení náležité analytické hloubky by bylo nezbytné se pokusit o přesnější definování subjektu a soustředit se na vybraném aspektu společenského života.

S technického hlediska práce má velmi dobrou úroveň, jen ediční strana by možná občas vyžadovala menší opravu (kupř. titul by neměl být končit téčkem). Způsob práce s literaturou je vynikající, bibliografický aparát a poznámky jsou bezvadné.

Práce pana Dzmitra Badzeviche je nesporně ambiciózní a zajímavá, nicméně stěží dokonala. Celkově práci oceňují jako **dobrou**. Domnívám se, že nehledě k nedostatkům splňuje požadavky kladené na magisterské práce a doporučuji ji k obhajobě.

Varšava, 31. srpna 2012

